

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

ЛУ ДО

ЖАНРОВИЙ ФЕНОМЕН ІНТЕРМЕЦО У ФОРТЕПІАННІЙ ТВОРЧОСТІ

Р. ШУМАНА ТА Й. БРАМСА,

представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства (доктора філософії)
за спеціальністю 17.00.03 – «Музичне мистецтво»

Проблема жанру займає одну з провідних позицій в сучасному музикознавстві, дослідження в області цілісної наукової теорії жанрових різновидів відбуваються до сьогодні. Вивчення жанрового феномену припускає необхідним звернення до теорії художнього жанру, передусім до семантичного аспекту, оскільки очевидно, що основою будь-якої форми знакового використання жанру є наявність специфічної семантики, особливого роду змістовної сфери жанру.

Таким є дисертаційне дослідження Лу До, яке висвітлює *жанрову самостійність інтермецо* та його основні жанрові параметри в контексті *епохи романтизму*, а саме у творчості Р. Шумана та Й. Брамса. Без сумніву, робота є актуальною, а означена наукова новизна є переконливою. Дане наукове усвідомлення особливостей жанрового феномену може стати чинником, що сприяє динамізації інтегрованих виконавських тенденцій в творах вищезазначених композиторів.

Теоретична база запропонованого дослідження представлена фундаментальними працями вітчизняних та закордонних авторів, які висвітлюють як загальні історико-теоретичні питання, так і роботами, що присвячені творчості Р. Шумана та Й. Брамса. З означених у роботі питань, дисертантом було опрацьовано вичерпну кількість монографій, словників, енциклопедій, публікацій та інших джерел, на що вказують відповідні посилання. Обрані автором методи дослідження адекватно сприяють

досягненню мети і виконанню завдань наукового пошуку. Основний зміст роботи свідчить про ґрунтовність дослідження, достатню ступінь новизни теоретичного й практичного значення для розвитку музикознавчих досліджень з проблем жанру. Матеріали дисертації мають широке призначення у сфері історії та теорії музики, особливо цінними будуть для виконавської практики. Об'єкт (*Жанр інтермецо, як самостійний феномен в контексті музики епохи Романтизму*) та предмет дослідження (*Особливості трактування жанру інтермецо у творчості Р. Шумана та Й. Брамса*), які передбачають досить широкий спектр історико-стилістичних та жанрових зв'язків і є цікавими для вивчення фахівцям-виконавцям та фахівцям-музикознавцям, поступово розкривається у трьох розділах.

У **першому розділі** «Інтермецо як жанр: історико-теоретичний контекст» (який складається з двох підрозділів) дисертантом розглядаються терміни інтермецо, інтермедія та інтерлюдія у взаємодії між собою (їх тлумачення у різних зарубіжних словниках, українських музичних енциклопедіях (с. 20-21 дис.)) та їх виявлення у різних видах мистецтва (театр, поезія, література та музика). Також акцентується увага на різновидах інтермедії – момерії, ептерміш, байле, та підкреслюється роль інтермедії в українській культурі (с. 22-25 дис.). Інтерлюдії розглядаються з точки зору театрального мистецтва (с.27 дис.), натомість інтермецо – в літературі та поезії, що демонструє безпосередній зв'язок назв творів з музикою. Як аргументований приклад, автор дослідження наводить вірші Е. Ремарка, І. Северяніна, Й. Бродського, в українській літературі М. Коцюбинського, художню творчість Макса Клінгера, окреслюючи, що на першому плані митці виставляють різноплановість «станів душі ліричного героя» та взаємозв'язок творів із музичними темами, музичними засобами, музичними образами, тобто крізь призму саме музичного мистецтва (с. 31 дис.). Підтверджуючи музичне походження терміну, дисертант наголошує на вторинності жанрової природи інтермецо в інших видах мистецтва.

У другому підрозділі «Інтермецо як феномен європейської музики – традиції та перспективи розвитку» (с.33 дис.) Лу До наводить тлумачення *музичних термінів* інтермедія, інтерлюдія, інтермецо Г. Ріманом, Б. Асафєвим, О. Сліпушко та ін. поступово виводячи сформульоване визначення жанру: *«Інтермецо як самостійний жанр – це досить складний характерний твір, що з'явився в епоху Романтизму для фортепіано, і виражає певну і вельми багатоліку картину людських переживань ... як самостійна інструментальна п'єса другої половини XIX – XX століть, продовжує виконувати і свою більш ранню історичну функцію – бути складовою частиною більшого (більш масштабного) твору»* (с.42 дис.) та підсумовуючи основні жанрові риси інструментального інтермецо доби Романтизму: мініатюрність, ліричність висловлювання, тяжіння до тричастинності, до фактурного тематизму, до циклізації (розподіл циклів *на моножанрові та поліжанрові*, в рамках яких і реалізуються всі потенціальні можливості жанру інтермецо), жанрова «мобільність» (можливість поглинати риси інших жанрів), відсутність яскравих контрастів, єдність тематичного розвитку (с. 53 дис.). На завершення першого розділу автором дослідження наводиться вагомий перелік прикладів використання жанру інтермецо в українській музиці XX-XXI ст., що включає вокальні та інструментальні твори для різних складів (як оркестрів, так і соло).

Другий та третій розділ дисертації є аналітичними та присвячені зародженню жанру інтермецо в творчості Р Шумана та його подальшому розвитку у музиці Й. Брамса. В обох розділах відчувається обізнаність літературою, що присвячена вищезазначеним композиторам (Р. Шуману – Д. Житомирський, А. Амброс, А. Лахуті, Ю. Чернявська, Г.Ю. Демченко, Р. Хоенемзер; Й. Брамсу – М. Друскін, К. Гейрингер, Ганс Галь, А. Гусєва, М. Зайцева). Детально розкрито драматургічне, образне, тематичне, інтонаційне наповнення моножанрових циклів інтермецо ор.4 Р. Шумана, ор. 117 Й. Брамса та поліжанрових циклів ор. 76, ор. 116, ор. 118, ор. 119 Й. Брамса. Проводяться паралелі з творами іншої жанрової сфери обох

композиторів. Так дисертантом припускається взаємозв'язок вокального циклу Р. Шумана «Любов поета» з жанром інтермецо (с. 61 дис.), розглядається співвідношення жанрів інтермецо та балад Й. Брамса, у поліжанрових циклах композитора аналізуються й інші твори (капричіо, фантазія, романс, рапсодія).

Дослідником виявляється інтонаційний лейткомплекс в інтермецо ор.4 Р. Шумана, задля розуміння твору та прагнення до цілісної інтерпретації всього циклу як виконавця. Такий підхід до проблеми виконавства з позиції детального дослідження творів є досить актуальним, вкрай необхідним, адже надає широкі можливості власної, оригінальної інтерпретації виконуваної музики.

Також, погоджуємося з твердженням Лу До стосовно приналежності жанрового-стильового поняття Інтермецо Й. Брамсу, щось на кшталт Рапсодій Ф. Ліста, Ноктюрнів Ф. Шопена (с. 105 дис.) і доказом цього може слугувати твір С. Слонимського «Інтермецо пам'яті Брамса», де нехарактерний для творчості композитора жанр інтермецо використаний ним у асоціативних цілях, тобто орієнтований саме на Й. Брамса. Цікавими є спостереження щодо кристалізації форми від ранніх до пізніх інтермецо Й. Брамса (с. 106-108 дис.), виявляючи поступове ускладнення формотворчих, гармонічних і фактурних засобів, появу проміжних форм, натомість зберігаючи чіткі структури, які утворюють струнку форму. Отже, здійснений ґрунтовний аналіз вищезазначених творів, дає підстави визначити майстерність дисертанта в умінні оперувати музикознавчими поняттями, термінами, робити переконливі висновки.

Загальні **висновки** сформульовані дисертантом повністю відповідають змісту дисертації та висвітлюють основні наукові результати. Робота добре структурована, логічно побудована, динамічно розташовані розділи.

Автореферат дисертації стисло і сконцентровано передає основні наукові положення. Представлені публікації за темою дослідження (5), у спеціалізованих фахових виданнях України – 4, в іноземному науковому

періодичному виданні – 1, відповідають вимогам МОН України і за кількістю, і за змістом.

Підсумовуючи наведені вище спостереження стосовно змісту дисертації, можна зробити висновок, що представлена робота є результатом самостійного наукового пошуку. Чітко структурований виклад матеріалу, обґрунтованість зроблених висновків є свідченням сформованості дисертанта як наполегливого й ерудованого науковця.

Разом з тим, доцільними є наступні зауваження та запитання до автора дисертаційного дослідження:

1. Зауваження стосується наданих схем – побудов частин та розділів інтермецо Й. Брамса, в яких на відміну від схем-будов інтермецо Р. Шумана, дисертантом не в повній мірі висвітлені ладо-тональні співвідношення частин, динамічні відтінки та прослідковується більш формальний підхід.
2. Як відомо, для багатьох творів Р. Шумана типовим явищем стають звукові шифри, монограми, що відображають глибинні процеси внутрішнього «я» автора, пов'язаного зі світом його власних емоцій, думок, переживань. Чи знаходили Ви під час аналізу подібний принцип у музичній тканині Інтермецо ор.4 композитора?
3. У Підрозділі 3.2 Ви аналізуєте балади Й. Брамса. Конкретизуйте будь-ласка до яких висновків стосовно співвідношення жанрів інтермецо та балади Ви прийшли?

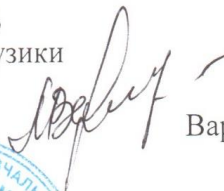
Однак вказані зауваження не знижують цінності виконаного дослідження, що є цілісним і завершеним, здійсненим на основі аналізу широкої музично-теоретичної бази та багаточисельних творів-циклів.

На думку офіційного опонента дисертаційна робота «Жанровий феномен інтермецо у фортепіанній творчості Р. Шумана та Й. Брамса» відповідає вимогам до наукових робіт МОН України, а її автор Лу До

заслугове присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) за спеціальністю 17.00.03 – «Музичне мистецтво».

Офіційний опонент

кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри історії та теорії музики
Дніпропетровської академії
музики ім. М. Глінки

Варакута Марина Іванівна

Підпис Варакути М.І. засвідчую
Старший інспектор відділу кадрів
Дніпропетровської академії
музики ім. М. Глінки

Мельникова Н.В.